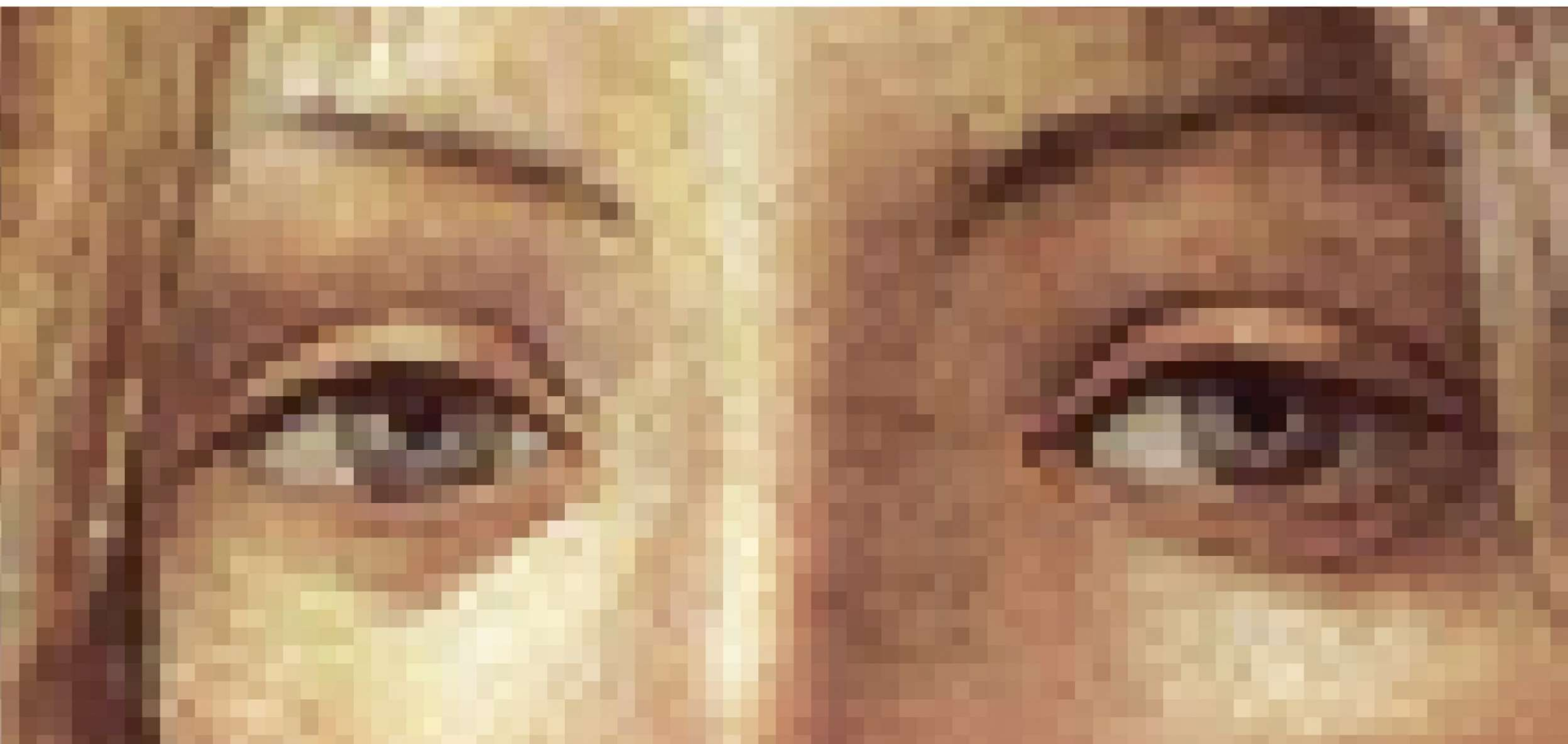

Onderzoek naar de uitvoering van de GPMI-hervorming

Michel Albertijn, Els Van Doorslaer en Sabine Janssens, september 2021

WIE WE ZIJN

Tempera is een onafhankelijk onderzoeksbureau, gespecialiseerd in toegepast onderzoek over arbeid en sociaal beleid.

Tempera
Lovingstraat 62
2060 Antwerpen
Tel. 03-270.38.00
www.tempera.be

BSM Management is een onderzoeks-, advies- en opleidingsbedrijf dat gespecialiseerd is in het beheer van activiteiten in de dienstensector, zowel op commercieel als op niet-commercieel gebied. Het helpt organisaties bij het ontwikkelen en uitvoeren van continue verbeteringsprocessen die op hun eigen begunstigen zijn gericht.

www.bsm-management.be

Samenvatting

Dit onderzoek blikt terug op de hervorming — Het doel van deze studie is na te gaan hoe de hervorming van het GPMI uit 2016 wordt toegepast in de praktijk. De studie onderzoekt en evalueert de hervorming zowel op kwantitatief als op kwalitatief vlak. Implementeren OCMW's de wijzigingen zoals in de wet beschreven, of verloopt dit in de praktijk niet zo gemakkelijk? Het onderzoek be vraagt ook de betrokkenen hoe zij de hervorming ervaren.

Een combinatie van kwantitatief en kwalitatief onderzoek — Dit onderzoek maakt gebruik van zowel kwantitatieve als kwalitatieve onderzoekstechnieken. Dat maakt het mogelijk GPMI's, na de wets hervorming, zowel in de breedte als in de diepte te onderzoeken. Het kwantitatief onderzoek gaat vooraf aan het kwalitatieve om een grondige cijfermatige basis te leggen. Het kwalitatief onderzoek bouwt verder op het kwantitatieve en gaat dieper in op de kwantitatieve resultaten.

Voor zowel het kwantitatieve als het kwalitatieve deel gebruikt het onderzoek dezelfde selectie van 19 OCMW's. Dit heeft ten eerste een praktisch voordeel: samenwerkingen en contactnames tussen het onderzoeksbureau en het OCMW verlopen vlotter. Ten tweede is er ook een inhoudelijk voordeel: kwalitatieve interviews kunnen voortbouwen op de geregistreerde GPMI's in elk OCMW, met aandacht voor de lokale eigenheden van dat OCMW.

Kort overzicht van de resultaten van het kwantitatief onderzoek — Voor het kwantitatief onderzoeksluik bezochten de onderzoekers 19 OCMW's, waar zij 222 algemene GPMI's en 58 student-GPMI's inventariseerden. De resultaten kunnen samengevat worden in negen punten:

1. Alle GPMI's bevatten doelstellingen, maar die zijn lang niet altijd geïndividualiseerd
2. Gemiddelde duurtijd van een GPMI: 11 maanden, student-GPMI 1,5 jaar
3. GPMI's concentreren zich op activiteiten die naar arbeid en tewerkstelling leiden. In tweede instantie op taal (plus maatschappelijke integratie)
4. Derden worden quasi nooit opgenomen in GPMI's
5. Wanneer we evaluaties kunnen controleren, haalt 65 procent niet de wettelijk voorziene evaluatie-procedure
6. De evaluaties worden gebruikt om de GPMI's aan te passen
7. Uitkomsten: na 1 jaar evolueert 59 procent in een goede richting
8. 19% tot 28% procent van de GPMI's worden facultatief afgesloten
9. De wettelijk verplichte vermeldingen worden (grotendeels) opgenomen in de GPMI's

Kort overzicht van de resultaten van het kwalitatief onderzoek — Het kwalitatief onderzoeksluik bestond enerzijds uit in totaal 75 individuele en groeps- interviews met beleidsverantwoordelijken, maatschappelijk werkers en rechthebbenden. Anderzijds zorgden vier focusgroepen met 24 beleidsverantwoordelijken, maatschappelijk werkers, inspecteurs en ervaringsdeskundigen voor een toetsing van de resultaten door het werkveld.

De bevroagden haalden volgende positieve punten aan over de hervorming:

- De filosofie van het GPMI nodigt uit om alle levensdomeinen van de rechthebbenden te analyseren. Het stimuleert een sociaal werk dat zich focust op begeleiding, eerder dan enkel problemen oplossen.
- Het principe van het GPMI is lovenswaardig, onder andere door de concrete besluiten en een duidelijk traject.
- De ontwikkeling van processen en instrumenten voor de implementatie van het GPMI geeft een kader aan OCMW's. Dit is een meerwaarde voor 'nieuwe' maatschappelijk werkers.

- De extra tegemoetkoming die met het GPMI komt is een plus, ook al dekken deze extra middelen niet de toegenomen administratieve lasten.
- Het GPMI bevat de mogelijkheid om beroep te doen op een sanctie.

Daarnaast formuleerden zij negatieve punten over de hervorming:

- De GPMI-hervorming zorgt voor een administratieve overbelasting op meerdere niveaus. Dit is ten nadele van de ondersteuning van de rechthebbenden en een bron van druk voor de maatschappelijk werkers.
- De wetgeving is complex.
- Het GPMI formaliseert ondersteuning die ook daarvoor reeds geboden werd. Deze formalisering biedt geen toegevoegde waarde voor de rechthebbende.
- Rechthebbenden voelen zich niet betrokken bij het GPMI.
- De looptijd van het instrument stemt niet overeen met de realiteit van de rechthebbenden, hun vorderingen of hun projecten.
- De contractualisering van de relatie beïnvloedt de vertrouwensrelatie.

Visie van het veld — Als teneur klonk doorheen de gesprekken en focusgroepen dat de toegevoegde waarde van het GPMI relatief beperkt blijft. De visie van het veld is dat het GPMI een instrument is dat verplicht tot formalisering, veeleer dan een geïndividualiseerd en op maat gesneden ondersteuningsinstrument.

Kritische analyse en aanbevelingen — Op basis van zowel het kwantitatief als kwalitatief luik, formuleert het onderzoek volgende besluiten:

1. OCMW's hebben de GPMI-hervorming doorgevoerd

De resultaten bewijzen de uitvoering van de hervorming. Dit gebeurt soms met weinig enthousiasme en sommige OCMW's zijn nog steeds zoekende naar een goede organisatie.

2. **De heterogeniteit tussen OCMW's komt tot uiting in verschillende realiteiten en praktijken**

De praktijken en opvattingen over het GPMI verschillen tussen de OCMW's. Die zijn onderling heel divers: omvang, politieke keuzes van de OCMW-raadsleden, de houding van maatschappelijk werkers, werklast per werker, ...

3. **Twee radicaal verschillende benaderingen van het GPMI**

Het administratieve GPMI versus het GPMI als ondersteuningsinstrument.

4. **De subsidie en inspectie beïnvloeden de houding van de OCMW's tegenover het GPMI**

De extra tegemoetkoming is soms een drijfveer om GPMI's af te sluiten. OCMW's hebben soms vragen bij de aanpak, betrokkenheid en opmerkingen van inspecteurs over de inhoud van de GPMI's.

5. **GPMI, wat is dat eigenlijk?**

Rechthebbenden begrijpen het GPMI niet goed. Ook sommige maatschappelijk werkers hebben geen duidelijk zicht over het GPMI en moeten met hun eigen interpretatie het GPMI implementeren in hun begeleiding.

Aanbevelingen:

- GPMI meer concreet maken
- Communiceren (posters, brochures)
- Opleiding over GPMI, maar ook over socio-professionele inschakeling
- Uitwisseling van goede praktijken

6. **Het GPMI is te ingewikkeld en niet goed geïntegreerd**

Voor rechthebbenden is het moeilijk om de structuur van het GPMI contract te volgen. Ook maatschappelijk werkers struikelen over complexe instrumenten en verschillende interpretaties van de wet.

Aanbevelingen:

- Vereenvoudiging van standaarddocumenten en communicatiemiddelen voor alle rechthebbenden
- Meet de leesbaarheid met de rechthebbenden
- Uitwisselen van instrumenten tussen OCMW's - Co-creatie met het veld
- Meer duidelijkheid in de voorgestelde standaardinstrumenten met betrekking tot wettelijke beperkingen
- Versoepel enkele van deze beperkingen

7. **De perceptie van het nut van het GPMI kan genuanceerd worden (door de cijfers)**

Het veld is eerder pessimistisch over het GPMI, maar rechthebbenden schetsen geen somber beeld. In bijna 60 procent van de GPMI's is een positieve ontwikkeling te zien na één jaar. Ook zijn er weinig sancties.

Aanbevelingen:

- Uitwisseling van ervaringen van rechthebbenden
- Objectivering van impact

8. **De student-GPMI's doen het goed**

Student-GPMI's zijn eenvoudiger, onder andere omdat ze zich focussen op de opleiding. Er zijn minder bedenkingen bij hun functioneren.

Aanbevelingen:

- Eén enkele persoonlijke beoordeling
- Zelfbeoordeling door studenten online

Conclusie — Ondanks alles en ondanks zijn onvolkomenheden maakt het GPMI positieve vorderingen mogelijk, soms kleine stappen, soms meer opmerkelijke ontwikkelingen.

- Er blijven bezwaren, maar de meeste professionals beschouwen het GPMI in theorie als een goed instrument
- De implementatie van het instrument vergt tijd en middelen:
  - Voor de praktische uitvoering
  - Voor het administratief beheer dat volgt (ook al komt dat door de interne organisatie van het OCMW en de interpretatie van de wet)
- De toegekende subsidie kan soms de aanwerving van extra personeel mogelijk maken, zij kan een drijvende kracht zijn
- De interne organisatie is een belangrijke factor bij de al dan niet succesvolle uitvoering van het GPMI
- De toename van het aantal rechthebbenden vormt een rem op het volwaardig gebruik van het potentieel van het GPMI.